

Utrpení, naděje a svatost: Dva pohledy na Ř 5,1–5 a jejich důsledky pro pastorační

Marion Carson

Suffering, Hope and Holiness: Two Views of Romans 5:1–5 and their Implications for Pastoral Care In Romans 5:3 Paul says that believers rejoice in their sufferings because they ultimately lead to hope. How should this statement be applied in the pastoral setting? This paper argues that an interpretation of Romans 5:1–5 based on character ethics provides the basis for a more compassionate pastoral application than the more commonly adopted “foundationalist” approach. The link between suffering and hope is less a matter of what we *ought* to be *doing* as something we are *enabled* to do because of our new identity in Christ. Accordingly, pastoral care involves accompanying those who are suffering rather than prescription and exhortation, and sharing rather than attempting to fix.

1. Úvod

Kapitoly 5–8 Pavlova listu Římanům se zabývají otázkou, co znamená nové stvoření v Kristu. Věřící se podílí na příběhu Božího zásahu do dějin a na utrpení Kristově. Tyto odstavce jinými slovy pojednávají o tom, co znamená být svatým lidem Božím. Věřící mají přístup k Bohu skrze Ježíše Krista, a to má podstatné důsledky pro chápání utrpení. Ve svých souženích se radují a chlubí se jimi, protože nakonec vedou k naději (Ř 5,3).

Tato Pavlova výpověď z Ř 5,3 výrazně ovlivňuje způsob, jakým věřící pohlížejí na svou každodenní zkušenost, a má také velký význam pro ty, kdo se podílí na pastorační péči. Jak ji ale můžeme v pastorační aplikovat? Abychom mohli odpovědět, musíme uvažovat o Ř 5,1–5 ze dvou odlišných hermeneutických perspektiv. První optika je založena na zásadách (foundationalist) a jejím primárním cílem je nalézt v Písmu pokyny. Později ukážu, že tento přístup má pro aplikaci v pastorační praxi jisté nevýhody. Druhá perspektiva vychází z Hauerwasovy etiky budování charakteru, která se zaměřuje na to, jakými lidmi bychom měli být, spíše než na to, co bychom měli dělat. Chci ukázat, že tento přístup má potenci nabídnout základ pro citlivější přístup k Bibli a pastorační praxi. Než se však zaměříme na tyto dva hermeneutické přístupy, bude třeba zasadit úryvek do jeho literárních a historických souvislostí za pomoci historické kritiky.

2. Obsah Ř 5,1–5

Tvrzení, že utrpení vede k naději, se objevuje v kontextu Pavlova argumentu, že spása se zakládá na víře. Věřící jsou ospravedlněni, prohlášeni za spravedlivé před Bohem; jsou „prosti jakékoliv viny“ a mají pokoj u Boha.¹ Mají přístup k samotnému Bohu a jsou ve „stavu milosti“. Mají také naději – naději na Boží slávu. I když se může zdát, že je soužení neslučitelné s tímto novým způsobem bytí, je to skutečnost, ze které se lze radovat, protože vytrvalost v utrpení vede k prověřenému charakteru, což vede k naději. Tento zhuštěný výrok vyžaduje větší rozvedení.

První důležitý termín je *ἁλιψις*. Když Pavel mluvil o soužení, mohl mít na mysli perzekuci, protože církev v Římě formovala svou existenci v nepřátelském prostředí.“ Termín však může odkazovat na jakékoliv útrapy a těžkosti, a tak je pro nás možné jeho význam chápat jako odkaz k utrpení obecně.²

Utrpení přináší *ὑπομονή*, což ČEP překládá jako „vytrvalost“. Zdá se, že to také znamená „morální sílu“, díky které nedovolíme potížím, aby nás porazily. Jsme-li schopni vést harmonický život uprostřed trápení, aniž bychom se pod tímto náparem zhroutili nebo se vzdali úplně, jsme vytrvalí. A pokud jsme vytrvalí, stáváme se silnějšími. Další termín je *δοκιμή*, který pravděpodobně znamená „osvědčenost“.³ Termín je problematický, protože není k nikomu přímo vztažen. Podle tradičního výkladu odkazuje na věřící; čteme jej tak ve smyslu, že vytrvalost vede k osvědčenosti. John Ziesler nicméně zastává názor, že slovo odkazuje na „Boží stálou podporu“, která je „osvědčená a prokázaná jako dostačující“. Text tedy překládá: „vytrvalost dokazuje Boží moc, která nás posiluje.“⁴ Protože však tématu utrpení a vytrvalosti, o kterém Pavel mluví, rozumíme nejlépe ve vztahu k lidem, zdá se pravděpodobné, že se to týká i slova *δοκιμή*.

1 Douglas J. Moo, *The Epistle to the Romans*, Grand Rapids: Eerdmans, 1996, 298. Společně s většinou komentátorů považují tvary *echomen* a *kauchometha* za indikativ spíše než konjunktiv.

2 W. Bauer; W. F. Arndt, F. W. Gingrich, F. W. Danker; *Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, Chicago & London: University of Chicago Press, ²1979, 362.

3 Moo, *Epistle to the Romans*, 303. Srov. Robert Jewett, *Romans: A Commentary*, Minneapolis: Fortress Press, 2007, 354–5, podle nějž výraz odkazuje na víru, která prošla zkouškou a ukázala se jako autentická. Srov. 2K 13,3–7.

4 John Ziesler, *Paul's Letter to the Romans*, London: SCM, 1989, 138–9.

Vytrvalost v utrpení utváří silné, houževnaté a produktivní lidi. O lidech, kteří konzistentně činí dobrá morální rozhodnutí a kteří jsou zásadoví, říkáme, že mají „silný charakter“. Pokud se jedná o křesťany, řekli bychom také, že jsou schopni vytrvat ve své víře navzdory problémům a utrpení, které zakoušejí. Jedná se o silné osobnosti, které ostatní respektují, jejichž dobrý příklad následují a jejichž život je atraktivní a koherentní. „Slabý“ charakter mají ti, kteří se zhroutnou pod tlakem a vzdají se. Bez vytrvalosti se „osvědčenost“ charakteru, k níž zde Pavel odkazuje, nemůže stát zřejmou.

Na konci tohoto procesu přichází naděje. Ale co je touto nadějí? Na jedné straně může odkazovat na očekávání, že naše touhy budou naplněny. Ze zkušenosti vidíme, že nezdár nemusí být ochromující, že se situace může zlepšit, a tak jsme schopni jít dál. Naděje je proto pozitivní přístup myslí, jenž nám každý den umožňuje nevzdávat se. Bylo by však mylné omezovat význam naděje na její psychologickou interpretaci. Pavel se pohybuje v rámci židovské tradice, podle níž lidé víry procházejí útrapami a jsou jimi posilováni.⁵ Například v Sír 2,4–6 se píše:

Přijímej všechno, co tě potká,
a jsi-li vždy znovu pokořován, buď trpělivý.
Vždyť zlato se zkouší v ohni
a lidé Bohu milí v peci pokoření.
Důvěřuj Bohu, on se tě ujme,
chod cestou přímou a doufej v něho.

Pavel stejně jako autor Sírachovce nahlíží tento pozitivní přístup jako zakotvený ve víře. Snášení zkoušek spolu se souvisejícím posílením osobnosti vede k prohloubení víry ve smyslu důvěry v Boha. Tak vytrvalost v soužení posiluje charakter jak v morálním, tak duchovním smyslu. Naděje je založena na vědomí, že nás Bůh miluje – nejen díky tomu, co vykonal skrze Krista v minulosti, ale i díky naší zkušenosti s tím, co on stále v přítomnosti činí skrze Ducha svatého (Ř 5,5). A to nás povzbuzuje každý den; díky tomu náš život stojí za to žít.

Tato naděje má nicméně i specifický obsah. Ve verši 5,2 Pavel mluví o dni, kdy budeme sdílet Boží slávu, což dále vysvětluje v 8,18–25. Co vidíme teď, je pouze částečné; jednoho dne však bude plná Boží sláva zjevena

5 Např. Mdr 3,5–7; Zjos 2,7; 2 Mak 6,12–16. Př 17,3; Srov. také Jk 1,2–4.

eis hemas (8,18). Anglická verze NRSV překládá úryvek jako „Boží sláva nám bude zjevena“, ale KJV a NIV volí překlad „v nás“. ⁶ Veškerá moc, čest a nádhera, která patří Bohu a kterou lidé měli původně zrcadlit (Ž 8,1.5–6), bude na nás jednou také zjevena. ⁷ Mezitím my i celý svět sténáme a Duch sténá společně s námi. Jak říká John Webster, naděje je pak „pevná touha po plném uskutečnění života v Kristu“. ⁸ Eschatologická naděje se však netýká jen lidí, ale světa jakožto celku: „Původně zamýšlená sláva stvoření bude znovu nastolena zahrnující zvláštním způsobem slávu, jíž máme být my jakožto lidské bytosti nositeli.“ ⁹

Veškeré stvoření – země a všechno na ní – bude vykoupeno Bohem a bude mu vrácena původní vznešenost. Obsah naděje je tedy eschatologický. Ale v mezičase můžeme stát pevně s pomocí Ducha svatého, který vylévá Boží lásku do našeho srdce a znovu nás ujišťuje o naději, kterou máme. ¹⁰ Naděje nás nezklame ani nedovolí, abychom byli zahanbeni, jak říká Pavel, „neboť Boží láska je vylita do našich srdcí skrze Ducha svatého, který nám byl dán“. Podle Douglase Moo

se jedná o interní, subjektivní – a ano, dokonce emocionální – pocit věřícího, že nás Bůh opravdu miluje – láskou, která je vyjádřená a živá v opravdových, konkrétních činech v náš prospěch, což nám poskytuje jistotu, že „nás naděje nezklame“. ¹¹

Jinými slovy se nemusíme spoléhat pouze na svou vlastní schopnost probouzet naději, o níž zde Pavel mluví, ale máme pomoc Ducha svatého, který nás v přítomném okamžiku ujišťuje o Boží lásce.

3. „Fundacionalistický“ přístup

Taková interpretace Pavlova učení o utrpení a naději má důležité pastorační implikace. Ukazuje, že se utrpení nemáme vyhýbat, popírat je či znevažovat, ale že se z něj máme radovat kvůli jeho eschatologickému významu a smyslu v životě věřícího. Náš život v přítomnosti je prostoupený

⁶ Pozn. překladatele: ČEP, ČSP i B21 uvádějí „na nás“.

⁷ Jewett, *Romans*, 510.

⁸ John Webster, „Hope“, in: G. Meilaender, W.Werpehowski (eds.), *The Oxford Handbook of Theological Ethics*, Oxford: Oxford University Press, 2005, 291–306, 302.

⁹ Jewett, *Romans*, 510.

¹⁰ J. M. Everts, „Hope“, in: *Dictionary of Paul and his Letters*, Leicester: IVP, 1999, 416.

¹¹ Moo, *Epistle to the Romans*, 305

„větší realitou“.¹² Ale jak můžeme myšlenku vytrvalosti v utrpení, jež vede k naději, aplikovat v praxi? Jak nám může pomoci, když zrovna čelíme nějakému utrpení? Možná nejpřirozenějším způsobem interpretace Písma je pro mnoho čtenářů četba ovlivněná životním postojem známým jako fundacionalismus.¹³

Fundacionalismus hledá výroky, které poskytují jistotu – základ pro to, v co věříme. Cílem čtení Písma je tak objevit, co bychom měli vědět a co bychom měli dělat. Z tohoto pohledu nám zmiňovaný úryvek připomíná základy naší víry, naší budoucí naděje a Boží lásku v našem životě. Například podle Douglase Moo není téměř pochyb, že zde Pavel chce povzbudit „všechny, kdo jsou nejistí či sklíčení, aby znovu rozvažovali o tom, co mají v Kristu“.¹⁴ Nehledě na to, čím procházíme, tím, že budeme mít na mysli tyto pravdy, získáme mocnou pomoc, která nás povzbudí, abychom se nezdali.

Tento způsob myšlení je a byl jistě pro mnoho lidí užitečný v různých životních situacích, ale je užitečné zabývat se i některými jeho možnými pastorálními důsledky. Zaprvé tento přístup vede k přesvědčení, že křesťané jsou schopni vytrvat v utrpení a držet se toho, co poznali. To však nemůžeme předpokládat, protože během období hluboké bolesti – při úmrtí blízkého, narušení životní stability a utrpení – může člověk zažívat těžkou duchovní krizi. Schopnost udržet budoucí naděje může být téměř nereálným požadavkem. Člověk potřebuje hmatatelné ujištění pro tento okamžik – ne příslib něčeho, co nastane na konci času. Je již dost obtížné bojovat každý den a přitom se držet eschatologického příslibu, který se může, slovy Ernesta Blocha, zdát „prázdným slibem jiného světa“.¹⁵

12 Nicolas Thomas Wright, *Surprised by Hope: Rethinking Heaven, the Resurrection, and the Mission of the Church*, New York: HarperCollins Publishers, 2008, 174; česky: *Týž, Překvapivá naděje*, přeložil Dan Drápal, Praha: Biblion, 2018.

13 Nancey Murphy, *Beyond Liberalism and Fundamentalism: How Modern and Post-modern Philosophy set the Theological Agenda*, Harrisburg: Trinity Press International, 1996; Stanley J. Grenz, John R. Franke, *Beyond Foundationalism: Shaping Theology in a Postmodern Context*, Westminster: John Knox Press, 2001; Stanley J. Grenz, The Hopeful Pessimist: Christian Pastoral Theology in a Pessimistic Context, *Journal of Pastoral Care* 54 (2000), 297–322.

14 Moo, *Epistle to the Romans*, 314.

15 Ernst Bloch, *The Principle of Hope*, Volume 1, transl. N. Plaice, S. Plaice, P. Knight, Cambridge, MA: MIT Press, 1986.

Zadruhé tento hermeneutický přístup má sklon interpretovat indikativy této pasáže jako implicitní imperativ.¹⁶ Pokud je pravda, že se křesťané radují ve svém utrpení a že vytrvalost vede k naději, pak z toho můžeme odvodit, že bychom se měli radovat ve svém soužení, že bychom měli vytrvat a že bychom se měli držet své naděje..., protože je to, co křesťané dělají. Ačkoliv je v tom i část pravdy, interpretace úryvku pouze z tohoto pohledu s sebou nese problémy. Můžeme se totiž pak cítit pokušení domýšlet si, že ten, který se neraduje, má problém se svou vírou. Takový odsuzující postoj je nejen neslučitelný s Ježíšovým učením o lásce a milosrdenství, ale může být velmi odrazující, a dokonce zraňující pro ty, kdo potřebují pomoc a podporu. To může vyvolávat dojem, že existují lepší křesťané, kteří dokážou žít podle těchto zásad, což je postoj, který může být hluboce pokrytecký a pastoračně škodlivý.

Dále to může vést k přesvědčení, že jediné, co je třeba, chceme-li pomoci někomu, kdo zápasí s krizí, je zarecitovat tyto verše a připomenout mu, co už ví.¹⁷ Není pochyb, že za jistých okolností může být připomenutí základů víry a našeho budoucího dědictví dostatečné k tomu, aby někdo, kdo prochází těžkým obdobím, získal povzbuzení. Ale stejně, jako v pastorační péči obecně, vždy velmi záleží na konkrétní osobě, na jejím životním období, na okolnostech a na náboženství a tradicích, z kterých vychází.¹⁸ Nemůžeme a nesmíme předpokládat, že je jeden přístup paušálně použitelný pro všechny situace.

16 Pro mnoho odborníků, kteří následují linii Rudolfa Bultmanna, je toto správný způsob porozumění Pavlovým spisům. Rudolf Bultmann, The Problem of Ethics in Paul, in: B. S. Rosner (ed.), *Understanding Paul's Ethics: Twentieth Century Approaches*, Grand Rapids: Eerdmans, 1995, 195–216. Např. u Victora Furnishe dynamika indikativu a imperativu leží ve středu jeho myšlení. Ostatní však poukazují na to, že se jedná pouze o jeden aspekt Pavlova etického myšlení. Viz např. Volker Rabens, „Indicative and Imperative“ as the Substructure of Paul's Theology and Ethics in Galatians? A Discussion of Divine and Human Agency in Paul, in: M. W. Elliott, S. J. Hafemann, N. T Wright, J. Frederick (eds.), *Galatians and Christian Theology: Justification, the Gospel, and Ethics in Paul's Letter*, Grand Rapids: Baker Academic, 2014, 285–305.

17 Viz např. Jay E. Adams, *Competent to Counsel: Introduction to Nouthetic Counselling*, Grand Rapids: Zondervan, 1970.

18 Viz např. James W. Fowler, *Faith Development and Pastoral Care*, Philadelphia: Fortress, 1987; Donald Capps, *The Decades of Life: A Guide to Human Development*, Louisville: Westminster John Knox, 2008.

4. Přístup založený na etice budování charakteru

Snadno by se dalo upadnout do pasti a aplikovat tento text necitlivě, a tím jen břemeno utrpení učinit ještě těžším. K takovým moralistickým tendencím hermeneutiky ovlivněné fundacionalismem však existuje alternativa, která nám může pomoci posunout se dále směrem k milosrdnějšímu používání Bible v pastorační péči. Etika budování charakteru (nebo ctností) získává postupně vliv v mnoha životních oblastech od filosofie až po vzdělání, psychologii a medicínu.¹⁹ Místo toho, aby se zaměřovala na to, co bychom měli v dané situaci dělat, nabádá nás přemýšlet o tom, jakými lidmi bychom měli být. Místo toho, aby zdůrazňovala příkazy a pravidla (ačkoliv se bez nich úplně obejít nemůžeme), etika budování charakteru vede k tomu, abychom se ptali, jak se stát lidmi s dobrým charakterem, protože pak budeme spíše disponováni k etickému jednání, než kdybychom se stali jednoduše lidmi, kteří „dělají, co jim bylo nařízeno“.

V této linii myšlení získávají svou důležitost témata jako ctnost, společenství a narativ.²⁰ Ctnosti jsou návykem mysli a chování, který se rozvíjí v průběhu času a umožňují nám stát se osobnostmi, které umějí vytvořit stabilní a úspěšné společenství. O hodnotách takového společenství se dozvídáme z příběhů, které jsou pro něj důležité. V křesťanské perspektivě jsou k nalezení v příběhu Božího zásahu do dějin skrze Ježíše Krista.

Stanley Hauerwas, který je nyní nejpłodnějším a nejvlivnějším zastánce etiky budování charakteru v křesťanské teologii, se obává, že křesťané upadli do pasti individualismu a příliš se zabývají svou osobní morálkou a spásou.²¹ Smysl pro společenství, který by měl charakterizovat církev, se ocitá v nebezpečí, že bude ztracen (nebo možná dokonce už byl ztracen). Křesťanské komunity jsou tvořeny lidmi, kteří žijí a vědí, že jsou součástí příběhu či dění, jenž je dán smrtí a zmrtvýchvstáním Ježíše Krista – jinými slovy, jsou „komunitami s charakterem“.²² Ctností, jako je síla ducha (tj. vytrvalost), umírněnost, prozíravost a spravedlnost, se dosahuje

19 Viz např. Christopher Peterson, Martin E. P. Seligman, *Character Strengths and Virtues: A Handbook and Classification*, NY: OUP, 2004; Rita Charon, *Narrative Medicine: Honoring the Stories of Illness*, Oxford: Oxford University Press, 2006.

20 Alistair McIntyre, *After Virtue: A Study in Moral Virtue*, Notre Dame: University of Notre Dame Press, 32007.

21 Stanley Hauerwas, *A Community of Character: Toward a Constructive Christian Social Ethic*, Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1981, 96.

návykem a praxí. Můžeme se jim podle Aristotela naučit pomocí jednání.²³ Bez nich bychom žili sobecky ve snaze zalíbit se jen sobě.²⁴ V římskokatolické tradici (o něco méně v protestantské) se víra, naděje a láska považují za „teologální ctnosti“, které nám dává (vlévá) Bůh.²⁵ Je důležité, že v kontrastu k Aristotelovi není pro Tomáše Akvinského cílem cvičení ve ctnostech šťastný život, ale spravedlivý život ve spojení s Bohem.²⁶

Tyto myšlenky nám nabízejí jinou hermeneutickou perspektivu, z níž můžeme nahlížet úryvek Ř 5,1–5. Zaprvé se vytrvalost nestává tolik úkolem vůle, ale je to spíše Bohem darovaná schopnost. Vytrvalost tak již není pouze uměním zatnout zuby – máme už totiž schopnost se jí učit a aplikovat v praxi. Naše schopnost vytrvat nemůže být dále odloučena od křesťanského příběhu. Jak nám Hauerwas a Pinches připomínají,

křesťané umějí vytrvat, protože jim Kristus dal moc nad smrtí a nad všemi formami diskriminace, které ji zneužívají. Nejvyšší silou Krista je vítězství nad smrtí, které umožňuje snášet utrpení: umíme vytrvat, protože věříme, že ačkoliv nás mohou nepřátelé zabít, nemohou určit smysl naší smrti.²⁷

Schopnost vytrvat se zakládá na skutečnosti, že Bůh jednal v dějinách skrze smrt a vítězství Krista a že věřící mají proměněný vztah s Bohem. Díky tomu máme schopnost snášet soužení, která nás potkávají.

Zadruhé by mohlo pojetí charakteru jakožto morální a duchovní síly vyplývající z poslušnosti napovídat, že středem křesťanského života je poznat a konat, co je správné. Je pravda, že taková síla je znamením nového stvoření v Kristu. Ale jak k ní lze dojít a co se stane, když selžeme či pochybíme? Podle Bartha nám Bůh ve své milosti dovoluje neustále dělat chyby a neustále nás znovu a znovu obnovuje.²⁸ Pak se nicméně zdá, že je

22 O důležitosti propojení charakteru, komunity a příběhu viz Richard Bondi, *The Elements of Character*, *Journal of Religious Ethics* 12 (1984), 201–218.

23 Aristotle, *Nicomachean Ethics* II, 1, 1103a33, in: Richard McKeon (ed.), *The Basic Works of Aristotle*, New York: Random House, 1941, 952.

24 Daniel C. Russell, Introduction, in: *The Cambridge Companion to Virtue Ethics*, Cambridge: Cambridge University Press, 2013, 1.

25 Viz např. Augustine, *Enchiridion*; Aquinas, *Summa Theologica*, I–II, 55.

26 Aquinas, *Summa Theologica*, I–II, 63.3.

27 Stanley Hauerwas, Charles Pinches, *Christians Among the Virtues: Theological Conversations with Ancient and Modern Ethics*, Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1997, 123.

28 K tomu viz Hauerwas, Charles Pinches, *Christians Among the Virtues*, 113–28.

křesťanský život statický a nenechává žádný prostor pro ideu *homo viator* – pro cestu morálního i duchovního růstu.²⁹ Charakter je předmětem růstu a vývoje v průběhu času, ne neustálé transformace. Navíc existuje, alespoň u západních křesťanů, pokušení chápat charakter pouze individualisticky. Osobní svatost je důležitá, ale jak jsme mohli vidět, ve ctnostech nerosteme primárně pro svůj prospěch, ale pro společenství, ve kterém jsme, i pro lidstvo jako takové.

Zatřetí, když chápeme víru, naději a lásku jako teologální ctnosti (podle Akvinského), důraz se přesouvá na téma Božího daru místo úkonu vůle. Křesťané musí tyto dary pěstovat na své cestě k situaci, kdy Bůh bude všechno ve všem. Z pohledu etiky budování charakteru to již není tolik záležitostí poslušnosti jako spíše cvičení se v něčem, k čemu jsme dříve obdrželi schopnost.

Pro fundacionalismus, který spoléhá na jasné propozice, je víra (faith) záležitostí přesvědčení (belief). Věříme, že Kristus vstal z mrtvých a toto přesvědčení je základem naší schopnosti vytrvat v utrpení a držet se naděje. Rozhodli jsme se věřit, že Bůh jednal v Kristu, a udržujeme tuto víru a důvěru v Boha jakožto úkon vůle. Totéž můžeme říct o důvěře – učinili jsme volbu důvěřovat, že Bůh je stále činný skrze Ducha svatého. Důležitá je také otázka věrnosti (faithfulness) – že my jsme věrní Bohu a on je věrný nám. Avšak zásadní skutečností je, že nám byla dána milost, abychom věřili, důvěřovali a byli věrnými, a tyto Bohem darované vlastnosti nám umožňují, abychom převzali zodpovědnost a stali se učedníky. Takové pojetí cesty a růstu nás osvobozuje od dojmu, že pokud dočasně ztratíme ze zřetele to, čemu věříme, jsme jaksi neschopni důvěřovat a zůstat věrní. Naopak tím rozvineme, necháme zrát a porozumíme své víře intenzivněji, naučíme se, jak plněji důvěřovat a co to znamená být věrní; a tak porosteme v moudrosti.

Naděje se také stává něčím, co nám bylo darováno, očekáváním zadosťučnění a oslavení na konci času. Je to něco, co je součástí křesťanské identity a co se sdílí pouze ve společenství. Jak poznamenává Gabriel Marcel, „nemůže existovat naděje, která není založena na my a pro my [...],

29 Gabriel Marcel, *Homo Viator: Introduction to a Metaphysic of Hope*, transl. E. Craufurd, London: Gollancz, 1951; viz také Gilbert Meilander, *The Place of Ethics in the Theological Task*, *Currents in Theology and Mission* 6 (1979), 199.

všechna naděje je z podstaty sborovou záležitostí“.³⁰ Křesťané jsou lidmi plnými naděje. Jakožto střední hodnota mezi extrémy triumfalismu (někdy nazývaného troufalost) a zoufalstvím nám tato naděje umožňuje pokračovat na naší cestě v prostředí „nyní a ještě ne“.

Podle Piepera

zoufalství znamená, že pocestný již nevěří, že cesta je schůdná. Troufalost znamená, že cesta je schůdná, ale že se nepotřebujeme spoléhat na Boha. Ani v jednom případě se ve skutečnosti nespolehnáme na Boha. Bůh není pro naši cestu zapotřebí.³¹

Můžeme cítit pokušení zoufat si, že se nikdy nebudeme schopni dostat na konec cesty, či se domnívat, že jsme schopni pokračovat bez Boha. Střední cestou mezi těmito dvěma extrémy je realistický pohled jak na naše schopnosti vyhnout se těmito pokušením, tak i na náš vztah s Bohem.

V neposlední řadě *agapé* není pouze subjektivní ujištění o Boží lásce k nám, ale je to dar, který je třeba uplatňovat a skrze nějž můžeme zahlédnout naději budoucí slávy. Skrze uskutečňovanou lásku si připomínáme, že existuje naděje teď a tady. Bůh už nám zjevil tuto naději v osobě a činech Ježíše Krista, jehož příklad kenotické lásky mají jeho učedníci napodobovat (Fp 2,1–11). Kdykoliv věřící uplatňují tento dar lásky *agapé*, převažuje naděje. Vzorec sobeckého chování hladového po moci, který prostupuje svět, je napaden a otřesen. V naší slabosti, a právě díky ní, přinášíme Boží království do našeho teď a tady. Přinášíme budoucí naději Boží spravedlnosti a zjevení jeho slávy v přítomném okamžiku.³² Ve výrazu lásky podobné Kristu, byť nedokonalé, spatřujeme, že se zjevuje něco z budoucí slávy Boha (který je láska). V lásce, kterou věřící ukazují v rámci své komunity a směrem k těm, kdo jsou vně, nacházíme záblesky eschatologické naděje, které lze již v přítomnosti zahlédnout.

³⁰ Gabriel Marcel, *The Encounter with Evil*, in: *Tragic Wisdom and Beyond*, trans. S. Jolin, P. McCormick, Evanston: North Eastern University Press, 1973, 143.

³¹ Daniel J. Harrington, James F. Keenan, *Paul and Virtue Ethics: Building Bridges between New Testament Studies and Moral Theology* Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield, 2010, 104–5.

³² Viz Jürgen Moltmann, *Theology of Hope: On the Ground and Implications of a Christian Theology*, London: SCM, 1964.

5. Závěr

Jak můžeme Ř 5,1–5 aplikovat pastorálně? Ukázala jsem, že přístup ovlivněný fundacionismem může vést ke čtení Písma, které je založeno na tvrzeních a instrukcích, a že se často jedná o neuvědomělou hermeneutiku čtenářů, která s sebou nese riziko redukcionistického pohledu na Písmo jako na zdroj nauky a pokynů. Použití Písma v pastorační praxi se pak může omezit jen na upomínání lidí o předložených pravdách a o nezbytnosti dodržování vyjádřeného či odvozeného imperativu.

V pastorální praxi přináší toto pojetí jistá úskalí, např. výpověď Ř 5,1–5 může být chápána jako apel na jednotlivce, aby vytrvali v utrpení a pevně se drželi víry, lásky a naděje jakožto záležitosti poslušnosti. Náplní pastorační péče tak bude připomínání, povzbuzování a kárání a křesťanský život bude považován za stále opakující se proces selhávání a pokání jen s malou možností pro růst a vývoj. Ti, kterým se nepodaří vytrvat a doufat, jsou podezřelí. Nejenže takový postoj může přidat k již přítomné těžké zkoušce břemeno viny a zahanbení, ale může také vést k domněnce, že utrpení je se svatostí neslučitelné.

Interpretace úryvku z pohledu etiky budování charakteru nám pomůže vyhnout se těmto úskalím. Jelikož se zaměřuje spíše na bytí než na činy, na příběh a ctnosti spíše než na pravidla a poslušnost a na společenství spíše než na individualismus, považuje křesťanský život, a tudíž i svatost za zrání charakteru ve společenství a ne za úsilí jednotlivce. Písmo se tak nestává jen seznamem instrukcí, ale spíše zdrojem příběhu, kterého se všichni účastníme.

Z tohoto hlediska je Ř 5,1–15 plný povzbuzení. Radovat se v souvislosti s utrpením a nadějí není primárně něco, co bychom měli dělat, ale něco, k čemu jsme uschopněni díky naší nové identitě v Kristu. Křesťané věří, doufají a milují. Jelikož se podílíme na Kristově spásném utrpení a vycházíme směrem k ostatním, naše zkušenosti jsou užitečné pro pomoc ostatním, protože s nimi kráčíme cestou lásky *agapé*. Když je pro jednoho z komunity obtížné důvěřovat a doufat, zbytek společenství ho v tom může zastoupit. Pastorační péče se stává spíše záležitostí doprovázení než předpisů, povzbuzování a sdílení spíše než pokusem předepisovat. Společenství víry trpí, vytrvává a roste společně. Naděje, o které tento úryvek mluví, neztrácí svůj eschatologický *telos*, ale je-li láska prokazována a utr-

pení vykupováno jakožto *agapé*, lze zahlédnout záblesky budoucí naděje tady a teď.

Z angličtiny přeložila **Barbora Šmejdová**

Marion Carson, Ph.D.

International Baptist Theological Seminary

The Baptist House

Postjesweg 150

1061 AX Amsterdam, The Netherlands

marionlscarson@gmail.com